

Початкова підготовка суддів апеляційних судів у 2026 році: перші висновки

У 2026 році Національна школа суддів України розпочала проведення початкової підготовки суддів апеляційних судів усіх спеціалізацій.

Проведення початкової підготовки здійснюється відповідно до статті 89 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Порядку проходження початкової підготовки судді в Національній школі суддів України, затвердженого рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 10 липня 2024 року № 219/зп-24 (зі змінами) (далі – Порядок).

Відповідно до частини третьої статті 89 Закону особа, призначена на посаду судді, у якої відсутній стаж роботи на посаді судді, проходить початкову підготовку в Національній школі суддів України з метою отримання практичних навичок роботи в суді. Програму та порядок проходження початкової підготовки затверджує Вища кваліфікаційна комісія суддів України за пропозицією Національної школи суддів України.

Порядок передбачає проведення початкової підготовки у навчальній групі, а **як виняток — у разі малочисельності навчальної групи, тобто коли кількість слухачів становить менше семи осіб, — за індивідуальним планом.** Відповідний механізм було запроваджено рішенням ВККСУ від 5 серпня 2024 року № 236/зп-24 за пропозицією НШСУ.

Саме ця особливість організації початкової підготовки мала практичне значення у 2026 році, коли НШСУ розпочала її проведення для суддів апеляційних судів різних спеціалізацій.

Початкова підготовка суддів апеляційних судів адміністративної, господарської, цивільної та кримінальної спеціалізацій проводилася відповідно до Програм початкової підготовки суддів апеляційних судів, що були затверджені ВККСУ рішенням від 17 вересня 2025 року № 169/зп-25 (далі – Програми).

Перший етап початкової підготовки, який проходив у січні–березні 2026 року, мав особливості організації. Для 14 суддів було проведено онлайн-частину Загального блоку програми у формі тренінгів. До проведення навчання було залучено 40 викладачів, переважну більшість яких становили судді апеляційних та касаційних судів, а також фахівці у відповідних професійних сферах. Всі інші теми Програми судді проходили за Індивідуальним планом.

Такий формат був **винятковим і стосувався саме першої групи з 14 суддів.**

Надалі, у зв'язку з малочисельністю груп, початкова підготовка суддів апеляційних судів здійснювалася за індивідуальними планами відповідно до процедури, визначеної Порядком.

Так, у період з 20 березня до 19 травня 2026 року початкову підготовку за індивідуальними планами пройшли два судді апеляційних господарських судів та суддя апеляційного адміністративного суду.

У червні–серпні 2026 року за індивідуальними планами початкову підготовку проходили судді апеляційних судів цивільної, кримінальної та господарської спеціалізацій.

При цьому проведення підготовки за індивідуальними планами не означало відсутності професійної комунікації між НШСУ та суддями.

Після завершення суддями опрацювання Загального блоку програми індивідуального плану проводилися **онлайн-зустрічі у форматі Zoom**. Їх метою було обговорення опрацьованого матеріалу, з'ясування питань, які виникли під час самостійної роботи, обмін професійними думками та отримання безпосереднього зворотного зв'язку від суддів. Такий же формат зустрічей відбувався і по завершенню початкової підготовки.

Таким чином, онлайн-зустрічі були елементом супроводу підготовки за індивідуальним планом, а не окремою формою проведення онлайн-навчання.

Проведення початкової підготовки у 2026 році стало для НШСУ можливістю отримати безпосередній практичний досвід організації підготовки суддів апеляційних судів та оцінити ефективність змісту затверджених програм і навчальних матеріалів.

Важливим джерелом такої оцінки став зворотний зв'язок від суддів, отриманий за результатами анкетування.

Судді загалом позитивно оцінили зміст індивідуальних планів, навчальних матеріалів, тестових і практичних завдань. Водночас учасники звернули увагу на необхідність подальшого посилення практичної складової підготовки.

Зокрема, запропоновано збільшити кількість практичних завдань, передбачити їх поступове ускладнення, розширити процесуальну складову, частіше використовувати завдання з підготовки процесуальних документів та судових рішень.

Особливо важливим є те, що судді відзначили можливість поглянути на вирішення практичних завдань уже не з позиції учасника процесу, а саме з позиції судді. Це відповідає основній меті початкової підготовки — формуванню професійних навичок, необхідних для самостійного здійснення правосуддя.

Окремою пропозицією стало створення на сайті НШСУ бази відеозаписів навчальних заходів, яка дала б можливість суддям повторно звертатися до пояснень і практичних коментарів викладачів під час самостійного опрацювання матеріалу.

Важливим результатом проведення початкової підготовки стало не лише отримання зворотного зв'язку, а й використання цього досвіду для вдосконалення нормативного регулювання.

З урахуванням практики проведення початкової підготовки та пропозицій суддів-слухачів НШСУ 21 квітня 2026 року направила до ВККСУ проєкт змін до Порядку проходження початкової підготовки судді в НШСУ.

Однією з ключових пропозицій є запровадження поряд із теоретично-практичною підготовкою в НШСУ **місячної практичної підготовки безпосередньо у суді**.

Це відповідає одному з основних побажань суддів — посилити зв'язок між проходженням початкової підготовки та реальною професійною діяльністю.

Практична підготовка безпосередньо в суді може забезпечити можливість ознайомлення з організацією роботи суду, відвідування судових засідань, спілкування з досвідченими суддями, опрацювання практичних алгоритмів роботи та підготовки процесуальних документів.